

Sensorveiledning

Skoleeksamen 4.avdeling Master

Teoretisk oppgave fredag 3.juni 2005

"Gjør rede for retten til selvbestemmelse etter FN- konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, og i hvilken grad denne får betydning for urfolk."

DISPONERING/TOLKNING AV OPPGAVEN

Pensumdekning: Martin Scheinin, The Right of Self- Determination under the Covenant on Civil and Political Rights, i Pekka Aikio and Martin Scheinin (eds) Operationalizing the Right of Indigenous Peoples to Self- Determination. Susann Skogvang, Samerett, kapittel 4 flg. Se også Morten Ruud og Geir Ulfstein, Innføring i folkerett, kapittel 10, Menneskerettighetene, samt Erik Møse, Menneskerettigheter, kapittel 8.

Undervisning: Emnet er behandlet på seminaret i samerett. Undertegnede vet ikke hvordan dette temaet er dekket på forelesningene.

Oppgaven er vidt formulert, og vil nok løses på ulike måter. Disponeringen av oppgaven vil være av stor betydning for hvordan man kommer fra presentasjonen. En god disposisjon vil gjøre fremstillingen mer nyansert enn om man slavisk skal følge kronologien i bestemmelsen. Det viktigste må uansett være at kandidatene klarer å presentere SP artikkel 1 på en måte som viser forståelse. Det sentrale blir å presentere hva selvbestemmelsesretten innebærer og drøfte om urfolk er "folk" etter artikkel 1.

Etter min oppfatning er dette mer enn en vanlig lovtolkningsoppgave. Det må etter min mening kreves en viss behandling av rettskildespørsmål knyttet til SP. Besvarelsene bør vise kandidatenes evne til å resonnerer juridisk i tråd med relevant rettskildelære på området, herunder å vise kjennskap til rapporteringsmekanismer og praksis fra FNs Menneskerettighetskomité. Da dette er avsluttende eksamen må det etter min mening stilles krav til metodebruk, evne til presisjon og selvstendig analyse.

INNLEDNING/ GENERELL TILNÆRMING

Oppgavelyden skal det vel godt gjøres å misforstå. I en likelydende artikkel 1 i henholdsvis FN- konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) og FN- konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) finner en bestemmelsen om folkenes rett til selvbestemmelse. Oppgave spør bare etter en gjennomgang av artikkel 1 i SP, men det skader ikke om kandidatene nevner at ØSK også har en likelydende bestemmelse. Alle kandidatene bør kunne finne frem til artikkel 1 i SP, og kunne si litt generelt om hvilken type rettighet det her er snakk om.

Rettslig plassering/avgrensning

Begrepet selvbestemmelse. Hvor kommer det fra og hvorfor er det blitt større fokus på prinsippet etter 2.verdenskrig? Om oppgjøret etter 2.verdenskrig og om økt fokus på menneskerettighetene generelt, urfolksrettigheter spesielt.

SP artikkel 1 må plasseres i forhold til øvrige prinsipper som suverenitetsprinsippet og territoriell integritet, for å vise at man ser at det ikke er snakk om det samme. En innledning der kandidatens forståelse av oppgaven presenteres, samt hvilken retning man velger, er viktig. Som alltid ved presisering/avgrensning av oppgaver vil denne vise kandidatens bevissthet i forhold til stoffet.

Presentasjon av den videre fremstilling hører også naturlig med i en innledning.

RETTSKILDESPØRSMÅL

Kandidatene bør som nevnt innledningsvis kort behandle de særskilte rettskildemessige problemstillinger som reiser seg ved anvendelsen av en konvensjonsbestemmelse.

Norsk rett bygger som utgangspunkt på det dualistiske prinsipp. Dette betyr at folkerettslige regler ikke anses som gjeldende norsk rett uten at de er inkorporert i eller transformert til norsk rett ved lov eller vedtak av kompetent myndighet. Nasjonal gjennomføring av konvensjonene forutsetter med andre ord et særskilt internt rettsgrunnlag. Dette følger forutsetningsvis av Grunnloven § 26, annet ledd.

Blant folkerettslige regler står internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter i en særstilling. I 1994 fikk vi en egen grunnlovsbestemmelse, § 110c, om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett.

FN- konvensjonen om sivile og politiske rettigheter er inkorporert til norsk rett ved lov av 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven), § 2 nr. 3. Inkorporasjonen innebærer at de folkerettslige regler i SP formelt sett blir en del av den norske retten. Dette blir omtalt som delmonisme eller begrenset monisme, da en bestemt del av folkeretten gjøres til norsk rett og gjøres gjeldende på alle rettsområder. Poenget er at norsk rett tar opp i seg en del av folkeretten og på en måte blir sammenfallende med denne.

Da SP er inkorporert inn i norsk rett og er gitt forrang foran norsk lov, så bør studentene etter min mening si noe om de rettskildemessige sidene. Dersom noen viser at de ser forskjellen mellom dualistiske systemer og monistiske systemer, er dette positivt, så lenge dette gjøres kort. Utgangspunktet om forrang i menneskerettslovens § 3 bør tas med, og de gode kandidatene vil muligens si noe om utviklingen av norsk rett til å inkludere flere og flere folkerettslige tekster og de utfordringene dette stiller for rettsanvendelsen. Formålsbestemmelsen til menneskerettsloven sier uttrykkelig at målet med loven er å styrke menneskerettighetenes stilling i norsk rett.

Direkte anvendelse av inkorporerte bestemmelser forutsetter at bestemmelsen er utformet slik at den er egnet til å bli anvendt umiddelbart av de nasjonale myndigheter, jf Bøhlerdommen (Rt 2000 s. 996) og KRL-dommen (Rt 2001 s. 1106).

Kandidater som kort sier noe om folkerettslig metode bør belønnes. Utgangspunktet for tolkningen er de tolkningsprinsipper som er nedfelt i Wien-konvensjonen om traktatretten av 23. mai 1969 artikkel 31-33. Norge har riktignok ikke ratifisert denne konvensjonen, men det er antatt at prinsippene i det vesentlige kodifiserer gjeldende uskreven folkerett, at de med andre ord gir uttrykk for folkerettslig sedvanerett som alle stater er bundet av.

Noen stikkord:

- Original konvensjonstekst vil ved motstrid gå foran norsk oversettelse.
- SPs forarbeider (travaux préparatoires) av mindre betydning
- Menneskerettighetskomiteens avgjørelser/tolkninger av stor betydning også for norske domstoler

Kandidatene bør imidlertid ikke fortape seg i denne delen av oppgaven. De som gjør dette kort, men viser forståelse, evt. avgrenser oppgaven mot dette på en fornuftig måte bør honoreres fremfor de som ikke behandler spørsmålet i det hele tatt, eller de som bruker altfor mye energi og spalteplass her.

Noen vil sikkert også trekke inn betydningen av presumsjonsprinsippet, som modererer vårt dualistiske utgangspunkt, jf Rt 1997 s. 580 ("OFS-saken"), Rt 1997 s. 1019 ("Advokatkjennelsen") og Rt 2000 s. 1811 ("Finanger-saken"). Her vil det imidlertid vise seg om kandidatene har forstått forskjellen på den rettskildemessige betydningen for inkorporerte konvensjoner, og konvensjoner som ikke er inkorporerte. For sistnevnte blir presumsjonsprinsippet av betydning ved vurdering av disses rettskildemessige betydning, de førstnevnte er allerede en del av norsk rett.

Oppgaven må regnes som sentral, det skal derfor være godt mulig for alle å besvare denne oversiktsoppgaven. I dette faget må en imidlertid forvente en del sprik blant besvarelsene, fra de helt suverene, til de svake.

GENERELT OM SELVBESTEMMELSESRETEN

Begrepet selvbestemmelse ("self-determination") har historisk vært gitt ulike betydninger i ulike sammenhenger. Det er et ideologisk og politisk prinsipp som har vært påberopt som grunnlag for løsrivelse og etablering av nye stater, samt i prosessen med avkolonisering av tidligere kolonier. Selvbestemmelsesretten har tradisjonelt vært knyttet til spørsmålet om avkolonisering og okkuperte staters streben for uavhengighet. Selvbestemmelsesretten slås fast i FNs Charter og i flere internasjonale dokumenter.

Prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse fremheves som ett av hovedprinsippene i FN-paktens artikkel 1 nr. 2 som lyder slik i norsk oversettelse:

"Artikkel 1.

De Forente Nasjoners formål er:

2. å utvikle vennskapelige forhold mellom nasjoner grunnlagt på respekt for prinsippet om folkenes like rett og selvbestemmelsesrett og å treffe andre tiltak som er egnet til å styrke verdensfreden, (...)"

RETTSLIG GRUNNLAG

Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 1 lyder:

Art 1.

1. Alle folk har selvbestemmelsesrett. I kraft av denne rett bestemmer de fritt sin politiske stilling, og fremmer fritt sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.
2. Alle folk kan for sine egne formål fritt råde over sine naturrikdommer og -forekomster, så langt dette ikke setter tilside forpliktelser som følger av internasjonalt økonomisk samarbeid,

basert på prinsippet om gjensidig nytte og folkerettens regler. I intet tilfelle må et folk bli berøvet sitt eget eksistensgrunnlag.

3. Konvensjonspartene, deriblant de stater som har ansvaret for administrasjonen av ikke-selvstyrte områder og tilsynsområder, skal arbeide for å virkeliggjøre folkenes selvbestemmelsesrett, og skal respektere denne rett, i overensstemmelse med bestemmelsene i De forente nasjoners pakt.

Hva regulerer SP artikkel 1?

Selvbestemmelsesretten er en av de fundamentale kollektive menneskerettighetene som er en av grunnstenene i den internasjonale retten. Retten tilligger "folket", og det må derfor tidlig i oppgaven avgrenses mot den individuelle selvbestemmelsesretten som f.eks pasienter har i forhold til inngrep i egen kropp. Jeg vil bli svært overrasket hvis noen av kandidatene kun behandler den individuelle selvbestemmelsesretten, men hvis dette gjøres kan det ikke lede til noe annet enn stryk. Prinsippet om selvbestemmelse er formulert som en "rett" for folket, og innledningsvis kan det gjerne vurderes hvorvidt det er en rett eller bare et prinsipp, men antakelig vil de fleste forutsette at det er en rett, og det mener jeg er helt forsvarlig å gjøre.

Selvbestemmelsesretten kan ses i sammenheng med artikkel 2 som sier noe om statens forpliktelse til å overholde konvensjonen og plikt til å treffe lovgivningsmessige tiltak mv. Folkenes rett til selvbestemmelse er som nevnt en grunnleggende kollektiv menneskerettighet, og i teorien fremstilles selvbestemmelsesretten som et *jus cogens* prinsipp som binder alle stater uavhengig av om de har ratifisert menneskerettskonvensjonene eller ikke. Kandidater som viser kunnskap og forståelse her, havner fort på toppkarakterer.

Kandidatene bør rask komme til hovedproblemstillingen i artikkel 1; selvbestemmelsesrettens innhold og hvem som må anses for å være bærere av denne retten.

Hva er et "folk"

Da oppgaven særskilt spør etter i hvilken grad denne retten er av betydning for urfolk, så er spørsmålet som må drøftes om urfolk er "folk" i den betydningen som begrepet tillegges i folkeretten. Her vil det være naturlig å trekke inn kunnskaper som kandidatene har fra menneskerettighetsundervisningen, og spørsmålet om hva som menes med et folk i ulike kontekster. Forholdet mellom begrepene "stat" og "folk" vil være sentralt.

Urfolk verden over hevder at de er "folk" i en folkerettslig kontekst og at de dermed har en rett til selvbestemmelse. Kravet om selvbestemmelse springer ut fra et ønske om å selv få legge premissene for egen utvikling og vern av urfolks kulturer.

De beste kandidatene vil nevne at verken begrepet "folk" eller begrepet "urfolk" har noen klar definisjon i folkeretten i dag. Noen vil kanskje nevne at UNESCOS ekspertkonferanse i 1989 om folkenes kollektive rettigheter la til grunn "Kirby-definisjonen" av begrepet "folk". Kort gjengitt går denne ut på:

- "1. en gruppe mennesker som har noen eller alle av de følgende felles hovedtrekk:
- a. en felles historie
 - b. felles rasemessig eller etnisk identitet
 - c. kulturell homogenitet;
 - d. språklig felleskap;
 - e. religiøs eller ideologisk likhet;

- f. territoriell tilknytning
- g. økonomisk felleskap.

2. gruppen må være av en viss størrelse, som ikke behøver å være stor, men som likevel må være mer enn bare en samling av individer innenfor en stat,
3. gruppen som helhet må ha vilje/ønske om å bli identifisert som et folk eller være bevisst i forhold til å være et folk- likevel slik at grupper eller noen medlemmer av slike grupper, til tross for at de deler ovennevnte [felles] karakteristikk, ikke nødvendigvis har slik vilje/ønske eller bevissthet; og muligens
4. gruppen må ha institusjoner eller andre måter å uttrykke de felles karakteristikkene og fellesidentitetsviljen/- ønsket.”

Det kan ikke forventes at kandidatene kjenner til hele innholdet i ”Kirby-definisjonen”, men de flinkeste kandidatene bør kjenne til elementer i den og vite hvilke kriterier man snakker om når det gjelder den folkerettslige definisjonen på ”folk”. Urfolk vil i veldig mange tilfeller falle inn under definisjonen på ”folk”, og samene vil klart oppfylle vilkårene for å være et folk i en folkerettslig sammenheng. Her kan det også nevnes at samene i de nordiske land er allerede er anerkjent som et eget folk/ urfolk. Dette ser man blant annet utslag av i den norske GrL § 110a og i den finske grunnloven av 2000.

De kandidatene som kan si noe når det gjelder definisjonen på ”urfolk” bør belønnes. Her bør det i alle fall som et minimum forventes at kandidatene se forskjellene på minoriteter generelt og urfolk spesielt, og ser at når det gjelder urfolk så er den kollektive tilknytningen til de tradisjonelle landområdene et av de avgjørende spørsmålene, i motsetning til minoritetene som oftest hevder individuelle rettigheter og som ikke har den samme tilknytningen til landområdene. Kandidatene bør også si noe om hvorfor urfolk krever en rett til selvbestemmelse. (Den historiske urett som urfolk har vært utsatt for, grove brudd på menneskerettighetene fra statens side, og den store fokuset på statene som eneste folkerettslige aktører) Folkeretten som en rett for statene for å regulere mellomstatlige forhold ekskluderer urfolk og medfører at urfolk ikke får delta på lik linje med andre folk i utformingen av sin egen fremtid. Som en reaksjon på dette fikk man bl.a nedsatt Arbeidsgruppen som utformet utkastet til FNs Urfolkserklæring.

ILO- konvensjonens artikkel 1 sier uttrykkelig at bruken av begrepet ”folk” i konvensjonen ikke skal ha noen innvirkning på hvordan begrepet brukes for øvrig i folkeretten. Konvensjonen inneholder ingen bestemmelse om selvbestemmelsesrett, men mange deler av konvensjonen gir urfolk økt medbestemmelse og rett til å bli tatt med i beslutningsprosessene i saker som har innvirkning direkte på deres livssituasjon, se blant annet artikkel 6,7 og 15. De kandidatene som ser dette bør honoreres for det.

Kandidatene bør se sammenhengen med SP artikkel 27 som omhandler rettigheter for etniske, religiøse eller språklige minoriteter og for urfolk som er i en slik minoritetssituasjon. Artikkel 27 lyder slik i en norsk oversettelse:

”I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk.”

Her kan det forventes at det sies noe om at artikkel 27 i motsetning til artikkel 1 omhandler individuelle rettigheter, men hvor det kollektive aspektet spesielt i forhold til utøvelsen av

urfolks kultur er lagt vekt på av Menneskerettighetskomiteen i deres General Comment nr. 23 til artikkel 27, samt i praksis i tilknytning til artikkel 27 (se blant annet Kitok- saken mot Sverige). Likhetsprinsippet jf. SP artikkel 26 kan nevnes i en slik sammenheng, for på vise at kandidaten har forstått at artikkel 27 ikke innebærer et unntak fra likhetsprinsippet, men er en forutsetning for å oppnå slik likhet som artikkel 26 omhandler.

Menneskerettighetskomiteen har lagt til grunn at urfolk omfattes av artikkel 1. Dette har de gjort blant annet ved behandlingen av Norges fjerde periodiske rapport i 1999. I sine konkluderende observasjoner anmoder komiteen Norge til å rapportere om hvordan samenes rett til selvbestemmelse i henhold til artikkel 1 nr. 2 tenkes gjennomført. Liknende forespørsler har komiteen gitt til Canada og Mexico.

I tillegg vil det være positivt hvis noen nevner forslaget til FNs Urfolksdeklarasjon, og ser at dette utkastet bygger på en forutsetning om at urfolk har en rett til selvbestemmelse, se utkastets artikkel 3. I tillegg har utkastet detaljerte forslag om urfolks rett til autonomi og selvstyre, som i deklarasjonen er å forstå som spesifikke måter å gjennomføre selvbestemmelsesretten på, se nedenfor.

Hvilket innhold har selvbestemmelsesretten?

I denne delen av oppgaven vil det være en sjanse for at noen studenter faller igjennom ved å bare ramse opp ordlyden i artikkel 1 flg. Utgangspunktet er at selvbestemmelsesretten har flere dimensjoner; den politiske og økonomiske dimensjonen (Artikkel 1 nr. 1 og 2), samt den ressursmessige dimensjonen (Artikkel 1 nr. 2) I teorien er det oppstilt to typer av selvbestemmelse:

1. Ekstern selvbestemmelsesrett
2. Intern selvbestemmelsesrett

Utgangspunktet i moderne folkerettsteori er at begrepet er dynamisk og er under stadig utvikling, og at urfolks krav om rett til selvbestemmelse må ses i lys av denne utviklingen. Det sentrale er at urfolks selvbestemmelsesrett må utformes på urfolks egne premisser og i tråd med den utviklingen som skjer internasjonalt. Det er ulike måter å tolke artikkel 1 på, og de kandidatene som har fått med seg dette vil naturlig nok få uttelling for det. Kort sagt kan man skille mellom en *distinksjonsfortolkning* (*distinction*) (hvor man sier at hvis noe er dekket av en artikkel A, så kan det ikke også dekkes av artikkel B) og en *gjensidighetsfortolkning* (*interdependence*) (*at alle folkerettslige bestemmelser må leses i sammenheng med hverandre og at konteksten skal vektlegges.*) I sistnevnte tolkningstradisjon så utelukker man ikke at det at noe dekkes av en bestemmelse, likevel kan bety at det også dekkes av en annen bestemmelse. Sistnevnte tolkningstradisjon er den dominerende innenfor menneskerettighetsdiskursen. Menneskerettighetskomiteen har benyttet distinksjonsfortolkning ved utformingen av sin General Comment nr. 23 til SP artikkel 27, hvor komiteen viser til at selvbestemmelsesretten er noe annet enn de rettighetene som artikkel 27 omhandler.

I teorien har det vært diskutert om ekstern selvbestemmelsesrett i ytterste konsekvens innebærer en rett til løsrivelse, men dette aspektet nedbetones sterkt av enkelte teoretikere fordi en rett til løsrivelse ikke anses til å være en direkte konsekvens alene av selvbestemmelsesretten, men en rett som kan utøves i noen gitte situasjoner. (eks. ved gjentatte grove brudd på menneskerettighetene). Også spørsmål om ekstern representasjon

(deltakelse i internasjonale fora på vegne av folket) vil være en ekstern form for selvbestemmelse.

Innenfor rubrikken intern selvbestemmelse kan man legge f.eks selvstyre- og autonomiordninger, retten til å selv bestemme over sitt språk, sin kultur og sine næringer. Det er oftest denne formen for selvbestemmelse urfolk krever å få anerkjent.

Et særskilt spørsmål er om samenes tradisjonelle styreordninger, som Siida- systemet, er å anse som et selvbestemmelsessystem som kan være modell for en fremtidig samisk selvbestemmelsesrett. Eksempelvis finnes det urfolk som har brukt deler av sine tradisjonelle sosiale strukturer i en ny kontekst, eks. Maoriene på New Zealand som enda benytter seg av stammestrukturen i en moderne setting. Navajo Nation i USA er et godt eksempel på at urfolk har brukt maktfordelingsprinsippet til å lage nye selvstyremodeller. På Navajo Nation reservatet har indianerne lovgivende, dømmende og utøvende myndighet.

SAMISK SELVBESTEMMELSE

Da oppgaven spør om betydningen av folkenes selvbestemmelsesrett for urfolk, bør kandidatene kunne si noe om spørsmålet om samene som urfolk har rett til selvbestemmelse. Hvis enkelte kandidater velger å behandle urfolk mer generelt, og ikke sier noe spesielt om samene synes jeg det kan være forsvarlig så lenge det som skrives er bra. Pensumdekningen legger imidlertid til rette for at spørsmålet om samenes rett til selvbestemmelse tas opp, i Skogvangs "Samerett" er dette et eget kapittel (kapittel 4), hvor selvbestemmelsesretten knyttes opp mot Sametingets myndighet.

I denne delen vil det være naturlig å komme inn på de allerede etablerte "selvstyreorganene" for samene i Finland, Norge og Sverige. Sametingenes rolle og myndighet bør vurderes opp mot retten til selvbestemmelse. På seminaret har Finnmarksloven vært tema for diskusjon, og kandidatene vil kanskje derfor ha mulighet til å knytte den debatten opp mot spørsmålet om selvbestemmelse over naturressurser og land, jf. § 1 nr. 2. Dette er særlig aktuelt den tid da Norge har fått et spesifikt spørsmål om hvordan retten til selvbestemmelse over slike ressurser skal gjennomføres i Norge. Liknende prosesser er i gang i Finland og Sverige, og de beste kandidatene vil muligens ha fått med seg arbeidet med Nordisk Samekonvensjon som er et skritt i retning av å anerkjenne samenes rett til selvbestemmelse.

Denne delen vil nok skille veldig mellom de sterke og de svakere kandidatene.

RAPPORTERINGSMEKANISMER

Jeg mener at det er på sin plass å si noe om hvilke sanksjoner statenes mangel på oppfyllelse av selvbestemmelsesretten for urfolk kan få. Etter artikkel 1 i tilleggsprotokollen til SP, så kan individer påklage brudd på konvensjonen til Menneskerettighetskomiteen. Grupper eller kollektiv kan ikke påklage brudd, ei heller kan individer påklage brudd på artikkel 1. Dette betyr at komiteen ikke kan behandle påstander om brudd på SP artikkel 1 som er en kollektiv rettighet. Klager med påstander om brudd på artikkel 1 fremmes ikke (inadmissible), jf. Lubicon Lake Band v. Canada, Kitok v. Sverige og A.D v. Canada (Mikmaq Nr. 1). Dette må imidlertid ikke tolkes dit hen at artikkel 1 ikke anerkjenner en rett, da dette klart forutsettes i komiteens behandling av statsrapporter.

Artikkel 1- spørsmål behandles gjennom de periodiske statsrapporteringene, og den hittil ikke benyttede mellomstatlige klageadgangen. Også ØSK har en liknende rapporteringsmekanisme, hvor Komiteen for Økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter

behandler rapporter på samme måte som Menneskerettighetskomiteen gjør det etter SP artikkel 40.

Tendensen er at Menneskerettighetskomiteen i større grad tar opp spørsmålet om urfolks rett til selvbestemmelse gjennom sin gjennomgang av de periodiske rapportene. Slik kan man si at komiteen indirekte har anerkjent at urfolk er "folk" ihht. Artikkel 1. De kandidatene som sier noe om dette bør gis et stort pluss.

Menneskerettighetskomiteen har som nevnt bedt både Norge, Sverige og Finland om å rapportere om hvordan samenes rett til selvbestemmelse er tenkt gjennomført i disse landene.

AVSLUTNING/VURDERING

For de av kandidatene som velger å samle vurderingene på slutten vil det være naturlig å avslutte med å peke på noen sider ved debatten om selvbestemmelsesretten. Dette gjelder spesielt spørsmålet om urfolk og minoriteter har en rett til løsrivelse fra etablerte stater, og om en anerkjennelse av en rett til selvbestemmelse kan bidra til fredelige løsninger på konflikter mellom urfolk og statene som de er borgere av.

Som nevnt innledningsvis, er dette en oversiktsoppgave, og det kan derfor ikke kreves at kandidatene fordyper seg i detaljer. I denne sensorveiledningen har jeg skissert hvilke problemstillinger det er naturlig for kandidatene å behandle. Selv om jeg har behandlet hvert enkelt punkt forholdsvis grundig, er det vanskelig å angi hvor grundig kandidatene må være. Sensorveiledningen er skrevet før jeg har fått lest noen besvarelser.

Jeg har forsøkt underveis å si litt om vurderingen av de ulike punktene. Å angi hva som må være med for å få bestått, og hva som kreves for å få laud, er vanskelig. Dette må naturlig nok bero på en helhetsvurdering av kandidatenes forståelse for emnet. Grunnleggende er det i alle fall at kandidatene klarer å skissere hovedtrekkene i SP artikkel 1 og illustrere Menneskerettskomiteens praksis på en fornuftig måte. Etter min mening er det også viktig i en oppgave som denne å si noe om rettskildesituasjonen. De som ikke nevner dette bør trekkes for det.

De laudable kandidatene vil nok skille seg ut allerede ved valg av disposisjon og i måten å strukturere stoffet på. Kandidater som viser selvstendighet og god metodebruk, foretar fornuftige avgrensninger samt kommer med rettspolitiske drøftelser og sammenligninger med andre folkerettslige prinsipper havner fort i toppskiktet.

Tromsø, 03.06.2005
Laila Susanne Vars
